

PENSAR EL TERRORISME

Convé pensar seriosament sobre el terrorisme islamista. Una plaga bíblica pràcticament inevitable, que ja escamparà quan se n'egoten els ressorts interns? Hem d'assistir passivament a una successió inacabable de barbaritats, que de moment seguim a través de les imatges de la televisió, i que podrien sofrir el destí de totes aquestes imatges -la banalització, una barreja de reiteració i espectacle? Hi ha alguna raó amagada que legitime una violència assassina que fa escac al poder? La distància no és cap eximent. Ni tan sols l'ambivalència mateixa del terme «terrorisme», utilitzat a tort i a dret, i sovint amb una evident càrrega manipuladora. Una ambivalència i un ús polític que ja ens té escaldats. Convindria filar prim. Perquè de terrorismes n'hi ha hagut molts al llarg de la història.

Els resistents antinazis eren titllats de «terroristes» pels ocupants alemanys. Els independentistes algerians eren considerats «terroristes» pels colonialistes francesos. El socialisme marxista en general ha estat contrari al terrorisme de bombes i atemptats. Però no sempre a la lluita armada. El terrorisme ha estat històricament un instrument dels desesperats contra el poder sord i omnímode. Uns desesperats que no tenien vies legals per defensar-se de la misèria social o de l'opressió nacional. Molt practicat per anarquistes i moviments d'alliberament nacional, ha invocat històricament el dret de revolta contra l'opressió i de vegades les consideracions teològiques sobre el tiranicidi justificat. L'extrema dreta, amb el suport de la dreta respectable, també ha practicat al terrorisme. Recordem que la Falange era un partit terrorista que es dedicava a atemptar per a crear el caos durant la República, per a després presentar-se com a garant de «l'ordre».

I tanmateix, el *terrorisme islamista* és diferent. Per una raó bàsica. Perquè mata indiscriminadament de manera deliberada i explícita, perquè ataca la població, el poble, la gent, i no les insígnies del poder. I perquè es val d'un instrument forassenyat i temible, com són els suïcides, que remetent a un adoctrinament profund i fa-

nàtic. El terrorisme islamista és una amenaça greu per a la humanitat, per a la pau, la llibertat, la democràcia, la igualtat, la integritat de tothom. Però aquesta amenaça global, concretada en les matances de París, Niça, Berlín, Turquia, Afganistan, Nigèria, Iraq o Jerusalem, ha de ser analitzada i escrutada, no només blasmada i condemnada o conjurada amb totes les mesures possibles de seguretat, que també.

Per això és tan lamentable —un cas entre tants— el nivell de discurs d'un escriptor d'èxit com Arturo Pérez Reverte (un autor amb un rerefons ideològic que traspuja un nacionalisme espanyolista agressiu), que afirmava, preguntat sobre el terrorisme islamista: «Es que van a ganar. Los derrotarán en Irak o en Siria pero van a triunfar, porque son jóvenes, tienen hambre, un rencor histórico acumulado y absolutamente comprensible, cuentas que ajustar, desesperación, cojones, fuerza demográfica... Occidente y Europa en cambio son viejos, cobardes, caducos y no se atreven a defenderse.» Una qüestió de collons. I d'una rancúnia històrica «absolutament comprensible». De debò? Quin nivell.

El terrorisme islamista, execrable com el terrorisme en general a l'alçada del segle XXI, és una amenaça molt complexa i multifocal. Fruit de la interconnexió que ha propiciat la globalització i de la incapacitat de les estructures socials, de les institucions, i de les ideologies i cultures polítiques, del món àrab i musulmà per ajustar-se a la democràcia i a la nova època d'un capitalisme que tot ho envaeix, basat en la desigualtat i l'alta tecnologia. Hi ha a més un joc estratègic i d'ambigüitats de presumptes amics que tot ho enterboleix, juntament amb errades de fons, o més aviat crims, de l'estratègia occidental. I unes elits benestants que ho acaparen tot, també al món musulmà.

De retruc la sensació d'alarma i de por reforça l'exigència de seguretat i de relativització de drets i llibertats. Uns amenacen amb la mort indiscriminada i el retorn al segle VII. Uns altres voldrien uniformar la societat davant «l'amença terrorista» (d'altra banda, massa real) i obtenir-ne els rèdits corresponents.

Però sense anàlisi matisada, sense coneixement de causa, no hi ha res a fer. Com ha escrit Michel Wieviorka, «resistir és també reflexionar». I si com ha dit el papa Francesc, «el terrorisme fonamentalista és fruit d'una greu misèria espiritual, lligada també sovint a una considerable pobresa social», els plans sobre els quals cal reflexionar i actuar són múltiples. L'esforç de comprensió és també una prioritat.